

Lääketietoa – lääkemuodot, kolmioläkkeet ja lääkkeiden säilyttäminen

Lääkärikirja Duodecim

25.5.2022

Duodecim lääketietokannan toimitus

-
- Tablettien ja kapseleiden ottaminen
 - Lääkemuodot
 - Lääkkeiden säilyttäminen
 - Kolmioläkkeet ja autoilu
-

Tablettien ja kapseleiden ottaminen

Onko kokonaisen tabletin tai kapselin ottaminen vaikeaa? Lääkepakkauksen mukana olevassa pakkausselosteessa voi olla tietoa siitä, voiko lääkkeen jakaa tai murskata. Jos tablettia tai kapselia ei saa puolittaa tai murskata ja sen nieleminen kokonaisena on mahdotonta, vaihtoehtona on nestemäinen lääkemuoto tai vaihtoehtoisen lääkkeen etsiminen. Jos tietoa ei löydy, niin seuraavista yleisohjeista voi olla apua. Jos olet epävarma, niin tarkista asia apteekista.

Lääkemuodot

Erilaisia suun kautta otettavia lääkemuotoja ovat muun muassa tabletti, kalvopäällysteinen tabletti, purutabletti, enterotabletti ja kapseli. Depottabletti, depotkapseli ja depotlaastari ovat lääkemuotoja, joista vaikuttava aine vapautuu hitaasti. Lääkepurkin tai -pakkauksen kyljestä löytyy tieto lääkemuodosta.

Tavallinen tabletti

Tavallisen tabletin saa yleensä puolittaa (etenkin jos siinä on jakouurre) tai murskata. Murskaamiseen voi käyttää esimerkiksi keittiöistä löytyvää huhmarettia (morttelia). Apteekista voi myös ostaa tablettien jakamiseen tai murskaamiseen tarkoitettuja apuvälineitä. Joskus tabletin saa puolittaa nielemisen helpottamiseksi, mutta jakamista ei saa käyttää annoksen puolittamiseen. Jos näin on, se mainitaan pakkausselosteen annosteluohjeissa.

Kalvopäällysteinen, jakourteeton tabletti

Monien tablettien päällä on kiiltävä kalvo. Päällystetyn tabletin puolittamista tai murskaamista ei suositella, koska kalvopäällyste voi suojata lääkeainetta tai lääkkeen ottajaa: lääke voi ilman päällystettä olla pahan makuinen, tai päällyste voi vähentää lääkkeen takertumista ruokatorveen.

Kapseli

Kapseleiden kohdalla pitää pakkausselosteesta aina tarkistaa, voiko niitä avata. Jotkut kapselit voi avata, jolloin sisällä olevat rakeet voi sekoittaa pieneen neste- tai ruokamäärään. Sisus voi olla pahanmakuinen.

Depottabletti ja depotkapseli

Depottabletti tai -kapseli on nieltävä kokonaisena. Murskaaminen johtaisi hitaasti vapautuvaksi tarkoitetun lääkeaineen liian nopeaan vapautumiseen ja liian suureen

lääkeainepitoisuuteen verenkierrossa. Siitä aiheutuisi haittavaikutusten lisääntyminen ja mahdollisesti jopa vakava myrkytys.

Enterovalmiste

Enterotabletti tai -kapseli on tarkoitettu liukenemaan mahalaukun sijaan vasta suolistossa. Enterorakenne suojaa lääkeainetta mahahapoilta, tai mahan limakalvoa lääkeaineen syövyttävältä vaikutukselta. Rakenteen murskaaminen voi aiheuttaa lääkeaineen tehon menetyksen tai mahan limakalvon ärsytystä.

Enterotabletit niellään kokonaisena. Enterokapseli voidaan joskus tyhjentää ja sen sisällä olevat rakeet sekoittaa pieneen määrään nestettä tai pehmeää ruokaa, mutta rakeita ei saa murskata eikä pureskella. Tämä mahdollisuus täytyy tarkistaa pakkausselosteesta tai apteekista.

Resoribletti (liukotabletti)

Resoribletin annetaan liueta kielen alla, mistä vaikuttava aine imeytyy verenkiertoon. Resoriblettiä ei saa niellä, sillä lääke hajoaa mahassa ja sen teho häviää. Tunnetuin resoribletti on sepelvaltimotaudin rintakipuun käytettävä Nitro®.

Bukkaalitabletti

Bukkaalitabletti asetetaan suun limakalvolle, josta sen annetaan itsestään liueta. Sitä ei pidä imeskellä, pureskella eikä niellä. Bukkaalitablettia käytetään joko paikallisesti suun limakalvojen aftojen hoidossa tai läpilyöntikivuissa syöpäpotilailla.

Läpipainopakkauksessa olevat bukkiaalitabletit pitää säilyttää alkuperäispakkauksessa, sillä hauras tabletti vaurioituu herkästi eikä kestä säilytystä pakkauksen ulkopuolella.

Lääkkeiden säilyttäminen

Lääkkeen ulkopakkauksessa kerrotaan lääkkeen viimeinen käyttöpäivämäärä ja säilytysohjeet. Lääkepakkauksen sisällä olevassa pakkausselosteessa kerrotaan tarkemmin, miten lääkettä pitää säilyttää. Alkuperäispakkauksessa säilyttäminen estää lääkkeen altistumisen valolle.

Tavallisia virheitä lääkkeen säilytyksessä ovat lääkkeen valolle altistaminen ja väärässä lämpötilassa tai liian kosteassa säilyttäminen. Lääke kuuluu jääkaappiin vain, jos pakkauksessa näin nimenomaan neuvotaan. Jääkaapin korkea suhteellinen kosteus voi heikentää lääkkeen säilymistä. Kosteaa ja lämmin kylpyhuone ei myöskään ole hyvä paikka säilyttää lääkkeitä.

Matkustaessa kannattaa kiinnittää huomiota kuljetuslämpötiloihin. Lääkkeet on syytä pakata käsimatkatavaroihin, jolloin ne pysyvät varmasti mukana ja niiden lämpötila säilyy tasaisena.

Lääkkeet on syytä säilyttää pienten lasten ulottumattomissa.

Kolmiolääkkeet ja autoilu

Monet lääkkeet saattavat heikentää kykyä ajaa autoa. Tämän takia liikenteessä haitallisten lääkkeiden pakkauksissa on punainen varoituskolmio. Uni- ja rauhoittavat lääkkeet, opioidi-ryhmän kipulääkkeet, väsyttävät antihistamiinit ja osa epilepsian ja Parkinsonin taudin lääkkeistä ovat kolmiolääkkeitä. Esimerkiksi pienikin annos uni- tai ahdistuslääkettä voi heikentää ajokykyä 2–6 tunnin ajan, erityisesti jos käyttö on satunnaista. Myös kolmiolääkkeen säännöllisen käytön aloitusvaihe ja annoksen suurentaminen voivat haitata ajokykyä.

Kolmiolääkkeitä käyttävät saavat ajaa autoa. Varoituskolmion tarkoituksena on kuitenkin muistuttaa siitä, että autolla ajamisen ja koneiden käytön yhteydessä on

oltava varovainen.

Aiemmat kirjoittajat: Lääkealan asiantuntijalääkäri Pirkko Paakkari ja FM farmaseutti Marja Forsell

Artikkelin tunnus: dlk01083 (029.015)

© 2023 Kustannus Oy Duodecim